

Nyelvi jogaink Szerbiában

Anyanyelv-használati útmutató

Magyar Nemzeti Tanács

2011

USTAV REPUBLIKE SRBIJE
(“Sl. glasnik RS”, 2006/98)

Pravo na očuvanje posebnosti
Član 79

Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo: na izražavanje, čuvanje, negovanje, razvijanje i javno izražavanje nacionalne, etničke, kulturne i verske posebnosti; na upotrebu svojih simbola na javnim mestima; na korišćenje svog jezika i pisma; da u sredinama gde čine značajnu populaciju, državni organi, organizacije kojima su poverena javna ovlašćenja, organi autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave vode postupak i na njihovom jeziku; na školovanje na svom jeziku u državnim ustanovama i ustanovama autonomnih pokrajina; na osnivanje privatnih obrazovnih ustanova; da na svome jeziku koriste svoje ime i prezime; da u sredinama gde čine značajnu populaciju, tradicionalni lokalni nazivi, imena ulica, naselja i topografske oznake budu ispisane i na njihovom jeziku; na potpuno, blagovremeno i nepristrasno obaveštavanje na svom jeziku, uključujući i pravo na izražavanje, primanje, slanje i razmenu obaveštenja i ideja; na osnivanje sopstvenih sredstava javnog obaveštavanja, u skladu sa zakonom.

A SZERB KÖZTÁRSASÁG
ALKOTMÁNYA
(SZK Hivatalos Közlönye,
2006/98)

A sajtóosság megőrzésére való
jog
79. szakasz

A nemzeti kisebbségek tagjainak joguk van: a nemzeti, etnikai, kulturális és vallási sajtóosságaiik kifejezésére, őrzésére, ápolására, fejlesztésére és nyilvános kifejezésére; jelképeik nyilvános helyeken való használatára; nyelvük és írásuk használatára; hogy azokban a környezetekben, ahol az összlakosság jelentős számarányát képezik, az állami szervek, a közmegbízattással felruházott szervezetek, az autonóm tartomány és helyi önkormányzatok szervei anyanyelvükön folytassák az eljárásokat; az anyanyelvű oktatásra az állami és az autonóm tartományi intézményekben; oktatási magánintézmények alapítására; saját nyelvükön használni családi- és utónevüket; azokban a környezetekben, ahol az összlakosság jelentős számarányát képezik, a hagyományos helyi elnevezéseket, az utcaneveket, a településeket és topográfiai jeleket saját nyelvükön kiírni; saját nyelvükön teljes körű, kellő idejű és elfogulatlan tájékoztatásra, ideértve az értesítések és eszmék kifejezését, fogadását, közlését és cseréjét is; saját tömegtájékoztatási eszközeik megalapítására, a törvénnyel összhangban.

I. Miért készült ez a kiadvány?

Több évszázada élünk itt. Változtak országok, rendszerek, szomszédok. Szülők, gyermekek gyakran ugyanabban a szobában, de nem ugyanabban az országban születtek. A sok-sok változás ellenére maradt azonban egy egyszerű tény: Vajdaságban létezett és létezik továbbra is egy életrevaló magyar közösség. Egyszerű tény az is, hogy ami a közösségünknek értelmet ad, és ami a közösségünket fenntartja, az a magyar nyelv.

Tudjuk mindnyájan, hogy egy kisebbségi nyelv használata nem mentes nehézségektől, akadályoktól. De tudnunk kell azt is, hogy rajtunk is múlik, hogy a magyar nyelv megmaradjon és teret nyerjen a magánéletben, de a közéletben is.

E tájékoztató kiadvány célja, hogy a Magyar Nemzeti Tanács jobban megismertesse a szerbiai magyar nemzeti közösség tagjait a nekik járó nyelvhasználati jogokkal. Hogy bátran élhessünk nyelvi jogainkkal, ahhoz tudnunk kell, hogy melyek is pontosan a jogaink, és milyen kötelezettségeik vannak a hatóságoknak, intézményeknek.

A jelenlegi szabályozás értelmében akár nyilvánosan, akár a magánéletben a nemzeti kisebbséghez tartozók szabadon használhatják anyanyelvüket.

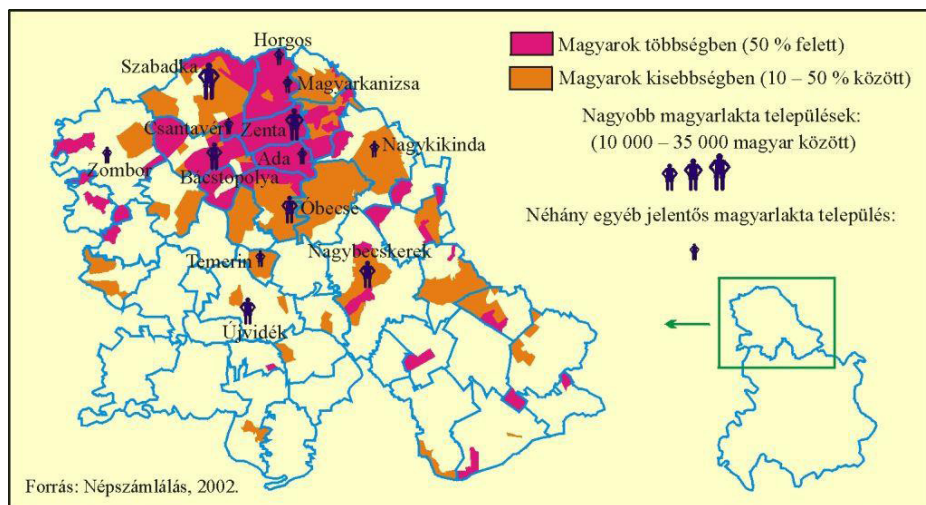
A magyar nyelvhasználat azonban, illetve annak jelentősége változó. Például nem ugyanolyan az igény a magyar nyelvű dokumentumok és kommunikáció iránt Zentán és Fehértemplomon. De nem kevésbé magyarok a magyarok ott, ahol kevesebben élnek, mint ott, ahol sokan vagyunk. Ki kell alakítanunk és fenn kell tartanunk az igényességet a magyar nyelv iránt ott is, ahol elterjedt a szerb szavak használata. Sokszor kevernek bele szerb szavakat a magyar beszédbe (például megyek az opstinába, nagy volt a gúzsza a bankban), tükörfordításokat használnak (javni tužilac – közvádló, a helyes kifejezés az ügyész).

Közel egy évszázada élünk kisebbségben. Ez idő alatt bebizonyosodott, hogy a magyar nyelv képes fennmaradni mind a tömbben, mind a szórványban. Bizonyítást nyert az is, hogy semmiben sem veszélyezteti nyelvünket, önazonosságunkat, büszkeségünket, ha tisztességesen megtanulunk szerbül is. Viszont nem felejthetjük el, hogy csak közösen, egymást segítve tarthatjuk fenn a magyar nyelvet!

Mivel ez a tájékoztató füzet a magyar anyanyelvűeknek szól, a továbbiakban nem a nemzeti kisebbségi/nemzeti közösségi nyelv kifejezést használjuk, hanem egyszerűen csak a magyar nyelvről fogunk beszélni.

II. A hivatalos nyelvhasználatról általában

Szerbia alkotmánya értelmében az egész ország területén a szerb nyelv és cirill írásmód van hivatalos használatban, de más nyelvek, illetve írásmódok (mint a mi esetükben a latin írásmód) is kaphat ilyen rangot, ha megfelelnek a törvényben előírt követelményeknek. Eszerint a szerb nyelv és latin írásmód párosítás sem alkotmányos kategória többé, hanem a községek alapszabályainak (statútum) előírásától függ.

Mi a hivatalos nyelvhasználat?

Hajlamosak vagyunk összekeverni a hivatalos nyelvhasználatot a hétköznapi nyelvhasználattal, pedig lényeges különbség van közöttük, mind a jogainkat, mind az állam velünk szemben való kötelezettségeit tekintve. A nyelvhasználat a mindennapi élet bármely területén történő nyelvhasználatot jelenti a boltokban, családban, médiában, oktatásban, közlekedésben, kultúrában és másutt. A magyar nyelv és írás hivatalos használata viszont bizonyos községek, illetve települések területén (valamint a vajdasági tartományi szervek munkájában) lehetőséget ad arra, hogy az állampolgárok akár írásban akár szóban magyarul kommunikáljanak a hivatalos szervekkel, hogy a környezetükben magyar nyelven is megjelenjenek a nyilvános feliratok (például utcanévtáblák, közértesítések vagy egyéb intézménynevek), két (akár több) nyelven kapjanak közüzemi számlákat, közokiratokat, vagy magyarul védjék a jogaikat.

Csak a község/város egész területére, vagy egyetlen település/helyi közösség területén is bevezethető a magyar, mint hivatalos nyelv?

Igen, amennyiben csak a település vagy helyi közösség lakosságának legalább 25%-a magyar. Mindig az utolsó népszámlálás adatai a mérvadóak; és habár a vajdasági magyar közösség létszáma állandóan csökken, ez nem jelenti azt, hogy a magyar nyelvet törlik a hivatalos használatból ott, ahol a magyarok százalékaránya a törvényi cenzus alá esik. Szerzett jogról van szó, egyébként Újvidéken, ahol a magyarok napjainkban csak 7%-át képezik a város lakosságának, a magyar nyelv nem lenne már hivatalos használatban.

MEGTÖRTÉNT

Ürög község területén két, főként magyarlakta település van, a magyar azonban mégis hivatalos használatban. Satrincán 63,4%-ban, Dobradón 75,59%-ban képezik a lakosságot magyarok.

Mitől függ, hogy a magyar hivatalos használatban van-e?

A helyi önkormányzat köteles bevezetni a magyar nyelvet hivatalos használatba, amennyiben a helyi lakosság minimum 15%-át magyarok képezik az adott községben, illetve településen.

Habár a hozzáállás ehhez a problémához elég rugalmas – ugyanis nincs semmilyen büntető rendelkezés –, a támpont egyértelmű. A hivatalos nyelv- és íráshasználatról szóló törvény 11. szakasza (SZK Hivatalos Közlönye, 45/91., 53/93., 67/93., 48/94., 101/2005. és 30/2010. szám), illetve a nemzeti kisebbségek nyelvének és írásának Vajdaság AT területén való hivatalos használatával kapcsolatos egyes kérdések részletezéséről szóló tartományi határozat 8. szakasza (VAT Hivatalos Lapja, 8/2003., 9/2003. és 18/2009 – elnevezés változtatás és SZK Hivatalos Közlöny 69/2009 – alkotmánybírósi döntés) is úgy fogalmaz, hogy a községnek be **kell** vezetnie a magyar nyelvet hivatalos használatba – a törvényes feltételek keretein belül.

Jelenleg a magyar nyelv 45-ből 28 község teljes területén és 3 másik község egyes településein van hivatalos használatban, azzal, hogy ez a lista állandóan bővíthető, ha a magyarok száma is bővül.

Hogy mely helységeken mely nyelvek vannak hivatalos használatban, a Tartományi Oktatási, Közigazgatási és Nemzeti Közösségi Titkárság honlapján tekinthet meg.

(<http://www.puma.vojvodina.gov.rs/mapa.php>)

III. A magyar nyelv a községi, tartományi, állami szervek munkájában

Kérhetek információt magyar nyelven a községi szervekben?

Kaphatok írásos választ magyarul?

A magyar nyelv idegen nyelvnek számít?

Beszélhetek a rendőrhöz az anyanyelvemen?

Kötelezhetnek, hogy fizessek a fordításért?

Az anyakönyvi kivonat lehet kétnyelvű?

Ilyen, vagy ehhez hasonló kérdésekkel szinte napi szinten találkozunk, ha anyakönyvi kivonatot veszünk ki, vezetői engedélyt csináltatunk a rendőrségen, pályázati anyagot adunk át a tartományi titkárságok valamelyikén stb.

Nem mindegy azonban, hol zsörtölődünk, hogy megrövidítenek minket a szabad anyanyelvhasználatban: a helyi közösség irodájában vagy egy magánkézben lévő bankban. Ugyanis a magánvállalatok – még ha sokszor maga az ügyfélkörük meg is kívánná – nem kötelesek magyarul információt közölni, válaszolni, írni stb. Azok a köteleességek, illetve jogok, amelyeket ebben a kiadványban ismertetünk, csak a közmegegyeztetést végző szervek ügyfélkezelésére vonatkoznak.

Vajdaság AT területén a tartományi szervek munkájában a szerb nyelv és cirill írásmód mellett, a latin írásmód és a magyar, ruszin, szlovák, román, horvát nyelvek vannak hivatalos használatban Vajdaság alapszabályának értelmében.

Csak azokon a településken használhatom az anyanyelvem a hivatali kommunikációban, ahol a magyar hivatalos használatban van?

Szerbiában három szinten történik/történhet az állami szerv és az állampolgár közötti párbeszéd: a helyi önkormányzatokban, a tartományi és a köztársasági szervekben. Habár különböző szabályokat kell alkalmazni minden szinten, mégis lényeges hasonlóság, hogy jogunk van bármely szintű szervhez magyarul fordulni.

Általános szabály, hogy a közmegbízatást végző, tehát a köz(össég) érdekében tevékenykedő szerveknél használhatjuk az anyanyelvünket, mind írásban, mind szóban, illetve jogunk van választ kapni magyar nyelven, ha az hivatalos használatban van az adott község vagy annak része (pl. helyi közösség) területén.

Mi számít hivatali érintkezésnek?

Hivatali érintkezésnek számít a hivatalok egymás közti, valamint a hivatalok és a polgárok közti kommunikáció írásbeli és/vagy szóbeli formája. Tehát, ha valaki magyarul kér információt vagy tesz panaszt, lehetősége van ezt megtenni a hivatalos nyelvhasználatra vonatkozó feltételekkel összhangban. Mi a következő lépés, ha nincs, aki válaszoljon?

Mit is jelent a részarányos foglalkoztatás elve?

Minden olyan munkáltatónál, amelyet az állam irányít (állami szervek, közszolgálatok, helyi önkormányzati és tartományi szervek) az alkalmazottak körében annyi magyaroknak kell lennie, amekkora a magyarok százalékaránya az adott helyi önkormányzat lakosságában (lásd az alkotmány 77. szakaszát vagy az állami hivatalnokokról szóló törvény 9. szakaszát). Az első lépcsőfok, hogy jogunk van magyarul kérdezni – szóban vagy/és írásban, a második pedig, hogy jogunk van magyarul választ kapni – szóban és/vagy írásban. Megeshet, hogy nincs olyan személy, aki magyarul információt adhat, és keresnek valakit, bárkit az épületben, aki felelni tud többé-kevésbé helyes magyarsággal. Itt rendszerint elakad az ügyintézés, mivel a részarányos foglalkoztatás elvét ritkán tartják tiszteletben.

6

Ha az ügyintéző nem tud magyarul, elutasíthatja-e a magyarul beszélő ügyfelet?

a

Az alkotmány hangsúlyozza, hogy munkaviszony létesítésekor a közmegebízatast végző szervezetben különös gondot kell fordítani a nemzeti kisebbség tagjainak megfelelő részvételére, azonban azt is mondja, hogy a nemzeti hovatartozásról nyilatkozni nem kötelező. Ezért a hatályos jogszabályok, hogy feloldják ezt az ellentétet, a részarányos foglalkoztatást származás helyett a nyelvtudáshoz kötik. Az igazságügyi foglalkoztatottakra, például a bírákra,

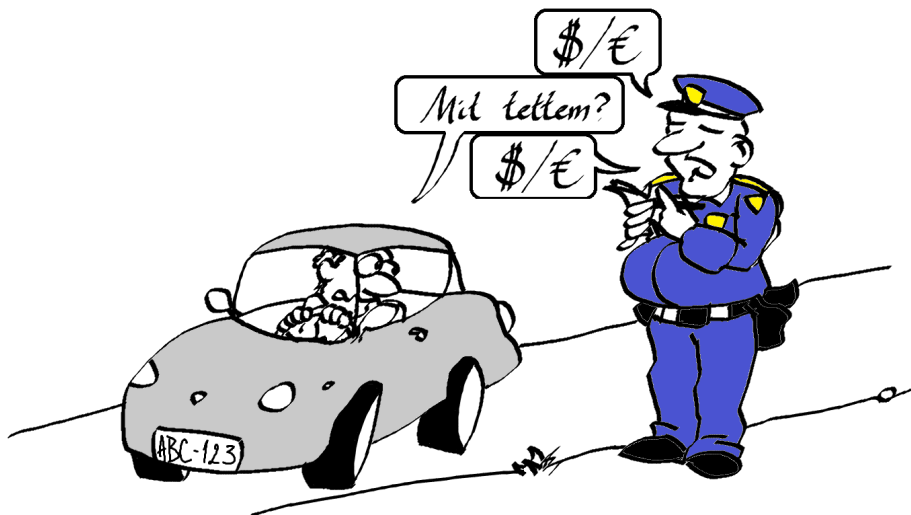
az ügyészségre, az ottani gyakornokra vonatkozó törvények pontosítják a követelményeket, és az adott munkahelyek betöltését olyan kisebbségi nyelv ismeretéhez kötik, amely hivatalos használatban van a község területén. Az ellenőrzési mechanizmus azonban nem a legkiválóbb, és a jogi háttér ellenére a felügyelő szervek nem fordítanak elég gondot erre a kérdésre. Sokszor a magyar szakember hiánya az adott községben, vagy a megfelelő terminológia ismerete is eredményezheti ezt az állapotot. Ezért, ha meg is valósul a magyar ügyintézés, eljárás stb., nem biztos, hogy az nyelvi szempontból jobb minőségű.

POZITÍV PÉLDA

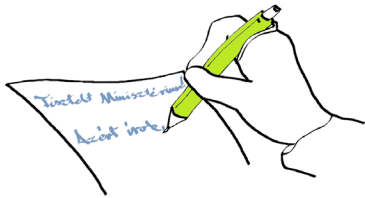
A kiemelt jelentőségű kulturális intézmények kapcsán az MNT kérte az intézmények vezetőit, hogy mielőbb építsék be az alapszabályukba az igazgatási jogokat érintő változtatásokat. Pancsova nem csupán válaszolt, hanem magyar nyelven választ (különlegesség, hogy Pancsova község területén csupán Sándoregyházán és Hertelendyfalva kataszteri községben van a magyar hivatalos használatban).

Milyen jogokkal jár, hogy Vajdaság 31 helyi önkormányzata területén van hivatalos használatban a magyar nyelv?

- Az adott község anyakönyvvezetői, belügyi ügyintézői, rendőrei, a kommunális közvállalatok alkalmazottai, de ugyanúgy a bíróság alkalmazottai között kell, hogy legyen, aki tud magyarul.
- A közüzemi számlákat (pl. gáz-, víz-, áram-, egyéb kommunális szolgáltatásokról), valamint az idevágó értesítéseket is, pl. tájékoztatás az áramszolgáltatás kikapcsolásáról, két nyelven kell kiküldeni.
- A községi közlőny magyarul is megjelenik, mint ahogyan a helyi jelentőségű döntések, általános jogszabályok, önkormányzati rendeletek is.
- Kérhetünk magyar nyelvű formanyomtatványt, űrlapot, amit jogunkban áll magyar nyelven kitölteni: személyi igazolvány, útlevél, vezetői engedély igénylésekor stb.

A minisztériumoknak küldhetünk-e magyar nyelvű levelet?

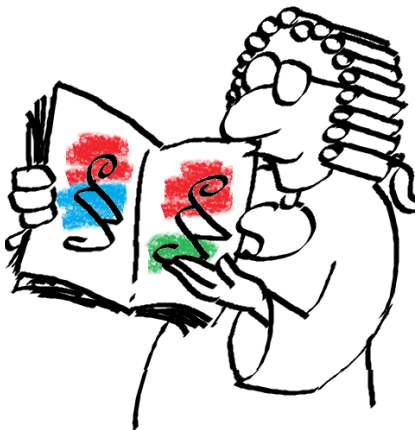
A fentiekől eltérő census vonatkozik a köztársasági szervekre. Amennyiben az egész ország összlakosságának több mint 2%-át alkotja az adott nemzeti közösség, szóban és írásban is fordulhat anyanyelvén a köztársasági szervekhez.

Ez a jog a magyarok esetében teljes mértékben megvalósul, hiszen a legutóbbi népszámlálási adatok szerint 3,91%-ban vagyunk jelen Szerbia nemzeti összetételében. Természetesen kicsi a valószínűsége, hogy lesz egy ügyintéző pl. a Pénzügyi Minisztériumban, aki a magyar panaszainkra magyarul válaszol, de maga a jog adott.

MEGTÖRTÉNT

- *Az egyik tartományi titkárságról telefonáltak az MNT-be, hogy fordítsunk le kinevezési határozatot, mivel – állítólag – senki sem tud magyarul.*
- *Az egyik kelebiai posta ügyintézője közli az ügyféllel, hogy máskor a horvát feleségét küldje. A horvát nyelv nyilván közelebb van a szerb nyelvhez, mint a magyar.*
- *A rendőr éjszaka igazoltatja az MNT munkatársát Szabadkán, és látva a magyar nevet, elküldi Magyarországra a „fajtájához”.*
- *Az újvidéki bíróság folyosóján a rendőr bokán rúgja a vádlottat, amiért az magyarul szólt az ügyvédhez.*

Olvashatunk-e anyanyelvünkön törvényeket, jogszabályokat?

A hatályos jogszabályok értelmében a Parlamentnek külön törvényben kell szabályozni ezt a kérdést, ezidáig azonban erre nem került sor. Jelenleg csak Vajdaság AT hivatalos lapja jelenik meg magyar nyelven, illetve néhány önkormányzati közlöny; így a tartományi/helyi jellegű döntéseket hivatalos fordításban olvashatjuk anyanyelvünkön, míg törvényeket, miniszteri utasításokat vagy kormányrendeleteket csak elvétve.

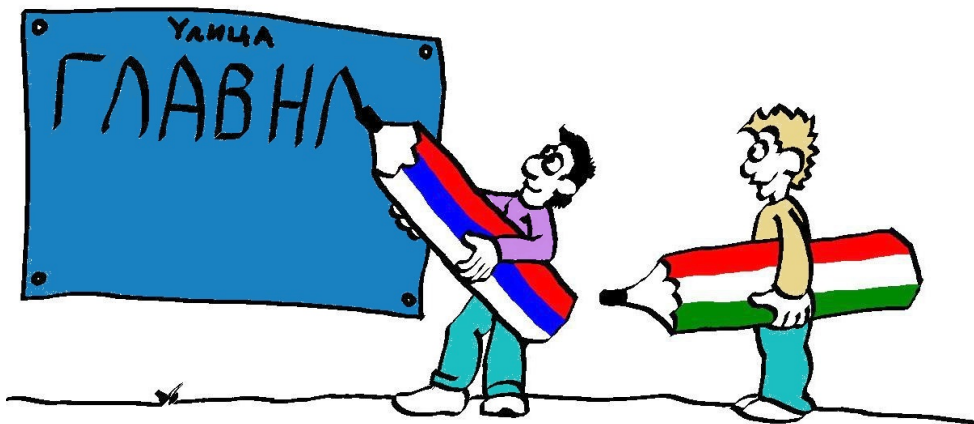
(A válogatott magyar nyelvű jogszabályokat az MNT honlapján, <http://www.mnt.org.rs/175-Torvenyek-es-egyeb-jogi-dokumentumok-magyar-nyelven> is megtekinthetik.)

Vajdaság Parlamentje még 2003-ban egy döntéssel részletesen szabályozta a kisebbségi nyelvhasználat kérdését a tartomány területén, nem csupán a tartományi szervezetekben, hanem a községekre, településekre vonatkozóan is.

IV. Település, utca, tér, településrész, közúti jelek, nyilvános figyelmeztetések magyarul

A település nevét ki lehet írni magyarul?

A 2002-2010-ig hivatalban lévő MNT állította össze a vajdasági helységnévtárat magyar nyelven 2003-ban, amely lista hivatalos, és Vajdaság AT Hivatalos Lapjában is megjelent (VAT Hivatalos Lapja, 2003/12. szám). Ennek különösen azokban a községekben van jelentősége, ahol a magyar nyelv hivatalos használatban van, hiszen ilyenkor kötelező a szerb nyelvű helységnév alá/mellé a magyar nyelvűt is kifüggeszteni (pontosabban az összes nyelven, melyek hivatalos használatban vannak).

Van-e lehetőség az utcanevek és más földrajzi nevek feltüntetésére magyar nyelven?

Igen, abban az esetben, ha az adott településen a magyar nyelv hivatalos használatban van. Jelenleg a Magyar Nemzeti Tanácson belül a Nyelvhasználati Bizottság felel az utcák, terek, városnegyedek és egyéb településrészek vagy intézmények elnevezésének véleményezéséért.

ZAKON O SLUŽBENOJ UPOTREBI JEZIKA I PISMA

Član 19

Na područjima na kojima su u službenoj upotrebi i jezici nacionalnih manjina, nazivi mesta i drugi geografski nazivi, nazivi ulica i trgova, nazivi organa i organizacija, saobraćajni znaci, obaveštenja i upozorenja za javnost i drugi javni natpisi ispisuju se i na jezicima nacionalnih manjina.

HIVATALOS NYELV- ÉS ÍRÁSHASZNÁLATRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY

19. szakasz

Azokon a területeken, ahol nemzeti kisebbségi nyelvek is hivatalos használatban vannak, a helység- és egyéb földrajzi neveket, utcák, terek, szervek és szervezetek elnevezését, a közúti jelzőtáblákat, a nyilvánosság értesítését és figyelmeztetését szolgáló, valamint egyéb közfeliratokat a nemzeti kisebbségek nyelvén is ki kell írni.

Jelenleg nincs egységes magyar nyelvű fordítása a szerbiai földrajzi neveknek. Pl. egy kétnyelvű (szerb-magyar) atlaszban a vízrajzi, domborzati vagy akár tájnevek a szerző/lektor/fordító szabad fordításában jelennek meg. Az MNT Nyelvhasználati Bizottsága elkezdte az előkészületeket egy hivatalos lista összeállítására.

Mit tehet, és mit tesz az MNT ezen a területen?

Maga az MNT vagy a Bizottság nem javasolhat helység-, tér-, utcaelnevezéseket vagy akár módosításokat, „csupán” véleményez.

Ennek kapcsán felmerült a kérdés, hogyan lehetne magyar neveket ajánlani törvényes jogosítvány nélkül, de tisztelve a jogi kereteket.

Jelenleg minden olyan helyi önkormányzat, ahol a magyar hivatalos használatban van, köteles elküldeni az MNT-nek az újonnan keletkező utcák névjavaslatát vagy a már létező nevek módosítási indítványát véleményezésre. Sokszor maguk a helyi polgárok kezdeményezik ezeket a folyamatokat, látván,

hogy új utca van épülőben, és ezek után úgy alakíthatják az eseményeket, ahogyan jól esik. A Nyelvhasználati Bizottság véleményezett már utcát Salvador Allendéről, ismeretlen patikusokról, virágokról vagy fákról, de szinte egyet sem vajdasági magyar költőkről, történelmi személyekről. Az MNT csak abban az esetben javasolhat változtatást, ha az adott terület vagy intézmény a magyarság szempontjából kiemelt jelentőséggel bír. Ez azonban nem magától értetődő, hanem külön döntést igényel és egyéb megelőző kutatásokat, amellyel csak megnevezhető az egyébként is kényes téma megtárgyalását.

MEGTÖRTÉNT

Egy Jocó nevű „úr” keresett Zomborból telefonon, és nem túl úri modorban érdeklődött, milyen alapon utasította el az MNT az általa vezetett polgárok egyesületének kezdeményezését utcanév véleményezés ügyében. A válasz egyszerű: mert a kérelemben szereplő huszonnégy utca közül egyet sem találtunk, amely legalább egy kicsit rámutatott volna a magyar nemzeti közösség jelenlétére Zomborban. Van Salvador Allende, de nincs Kossuth Lajos?

Jocó szerint az MNT miatt fognak meghalni az emberek, mert a mi negatív véleményezésünk miatt a mentő nem talál oda a haldoklóhoz utcanévek híján

Célunk feltérképezni a helyzetet azokon a településeken, ahol a magyar nyelv hivatalos használatban van, és felhívni a helyi magyarok figyelmét a kezdeményezés lehetőségére. Ha a helybeliek nyitott szemmel járnának és javaslatokat nyújtanának be a helyi szerveknek, mindjárt lényegesen több utcanévtábla lenne többnyelvű (többnyelvű a szó igazi értelmében, megfelelő magyar fordításokat használva pl. *nem Jablanova utca, hanem Jegenyesor utca*). Emellett fontos maguknak a tábláknak az állapota is, hiszen hiába van magyarul kiírva, hogy „Mátyás király utca”, ha azt senki sem bírja elolvasni.

A vajdasági magyar helységnevtárat megtekinthetik a <http://www.mnt.org.rs/58-Vajdasagi-magyar-hivatalos-helysegnevek> weboldalon.

Mely szervek és szervezetek kötelesek elnevezésüket magyarul is feltüntetni?

Minden közmegbízást végző szerv, intézmény nevét ki kell írni magyarul (ugyanolyan méretben, betűtípussal, mint a szerb szöveget), ha az hivatalos használatban van az adott helyi önkormányzat területén. Ilyenek az önkormányzati szervek, tartományi szervek és az állami szervek kihelyezett hivatalai (pl. adóhivatal, rendőrség), bíróságok, ügyészségek, közvállalatok (pl. tá-

jékoztatási, kommunális), iskolák, egészségházak és kórházak stb.

V. Az oktatásról kicsit másképpen...

12

Ez a kiadvány csak kivonatosan felel bizonyos oktatási kérdésekre, elsősorban annak nyelvhasználati vonatkozásait illetően, és nem az MNT oktatáspolitikai célkitűzéseit taglalja.

A tanfelügyelőknek kell-e tudniuk magyarul, ha magyar iskolában végeznek ellenőrzést?

Az oktatási és nevelési rendszer alapjairól szóló törvény (a továbbiakban: oktatási kerettörvény) (SZK Hivatalos Közlönye, 2010/52. szám) nem szabályozza a kérdést, és csak a tanfelügyelő végzettségét és munkatapasztalatát látja elő, mint a munkába állás feltételét. Ezért megtörténhet, hogy egy teljesen magyar nyelvű iskolában szerb tanfelügyelő ül be az órára.

A teljesen vagy részben magyarul oktató iskolákban minden foglalkoztatottnak kell tudnia magyarul?

Ha az oktatási/nevelési munka magyarul folyik, a foglalkoztatottnak bizonyítania kell, hogy tud magyarul (pontosabban azon a kisebbségi nyelven, amelyen oktat). Ezt az oktatók, nevelők esetében igazolhatja egy sikeres nyelvvizsgáról kiállított hatósági bizonyítvány, vagy az a tény, hogy magyarul végezték tanulmányaikat. Az igazgatóra szintén vonatkozik a magyar nyelv ismeretére vonatkozó követelmény, viszont az oktatási kerettörvény már nem fogalmaz világosan, mivel is bizonyítható ez a nyelvismeret. Szóval, amíg a tanároknak konkrét okiratokkal kell alátámasztani, hogy megfelelnek eme feltételnek, az igazgató esetében a személyes meggyőződés, egyszerű párbeszéd is eléendő.

13 |

A magyar iskolában oktató pedagógusoknak kell tudniuk szerbül?

Egy törvény sem szabályozza ezt a kérdést, talán mert nyilvánvaló kíváncságot tudni az ország nyelvét, és fel sem merült még a törvényalkotó fejében ez a probléma. Természetesen ez komoly nehézségeket okozhat a tanfelügyelővel folytatott értekezésben, aki, mint ahogyan a fentiekben mondtuk, nem köteles ismerni a kisebbségi nyelvet.

Mi a következménye, ha az adott állásra/munkahelyre nem jelentkezik magyar munkaerő, vagy olyan személy, aki bizonyítottan tud magyarul?

Az igazgató csak meghatározott időre alkalmazhatja a jelentkezőt, azzal a magyarázattal, hogy a pályázatra senki sem jelentkezett, aki a magyar nyelvtudás tekintetében megfelel a követelményeknek.

A magyar iskolákban az iskolai dokumentációt milyen nyelven kell vezetni?

Ha az általános iskolában magyarul folyik az oktatás, az oktatási kerettörvény úgy fogalmaz, hogy a szerb nyelvű, cirill írásmód mellett, magyarul **is** kell vezetni a nyilvántartásokat, kiadni a leckekönyvet, év végi bizonyítványt, és az idegen nyelvű vizsgáról szóló hatósági bizonyítványt. A munkanaplót (osztálykönyvet) **csak** azon a nyelven kell vezetni, amelyen az oktatás folyik. Mindez a középiskolai oktatásra is vonatkozik.

Az iskoláskor előtti intézményekben azonban más a helyzet: a beiratkozott gyerekek anyakönyvét, az évkönyvet és munkakönyvet **szerb nyelven és cirill írásmóddal és magyarul is** kell vezetni. A nyilvántartás alapján kiadott közokiratok kötelezően kétnyelvűek, szerbül és azon a kisebbségi nyelven íródnak, amely hivatalos használatban van (és nem amelyen a nevelőmunka folyik).

Az oktatásban foglalkoztatottak munkába állásához szükséges alkalmassági pszichofizikai tesztek magyar nyelvű megfelelőinek összeállítása időigényes feladat, hiszen nem pusztán fordításról van szó, hanem a szerb szociokulturális tartalmú kérdéseket kell átültetni a magyar nemzeti identitásnak megfelelő környezetbe (ez az úgynevezett standardizálás). Az MNT Közigazgatási Hivatala kezdeményezte e probléma mielőbbi megoldását, és 2012 júniusától kezdve megszülettek a feltételek a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat vajdasági kirendeltségeiben történő magyar nyelvű tesztelésre.

Lehet-e magyarországi tankönyvet használni az oktatásban?

A megfelelő iskolai szerv indokolt kérelmére, valamint az MNT és az oktatási-nevelési intézmények minőségértékelésével megbízott intézetének előzetes pozitív véleményezése alapján a Tartományi Oktatási, Közigazgatási és Nemzeti Közösségi Titkárság jóváhagyhatja egy olyan, az adott tantárgy, illetve osztály részére szolgáló tankönyv használatát, amely az anyaországban van használatban és magyar nyelvű.

Ha Magyarországon végezte a diák az általános és/vagy középiskolát, kell-e fordíttatni a bizonyítványt a honosítási eljárás során?

Mivel a Tartományi Oktatási, Közigazgatási és Nemzeti Közösségi Titkárság munkájában, mint az összes tartományi szerv esetében, hivatalos használatban van a magyar nyelv, honosítási eljárás esetén a magyarul kiállított bizonyítványt és egyéb, az eljáráshoz szükséges dokumentumot, nem kell magyarról szerbre fordíttatni. (Részletesen tájékozódhatnak a magyar nyelvű <http://www.obrazovanje.vojvodina.gov.rs/index.php?lang=hu> web oldalon.)

Kell-e bizonyítani a szerb nyelvtudást, ha szerbül oktató felsőoktatási intézménybe iratkozunk?

A törvény értelmében csak az a személy iratkozhat szerbiai felsőoktatási intézménybe, aki ismeri az adott tanulmányi program nyelvét, ami az esetek többségében szerb. Minden felsőoktatási intézmény maga határozza meg, milyen eljárásban ellenőrzi a nyelvtudást, bár ezidáig nincs tudomásunk róla, hogy bármilyen nyelvvizsga követelményhez kötötték volna a beiratkozást. Emellett fontos megemlíteni, hogy a Vajdaság területén oktató felsőoktatási intézményekben magyar nyelven is megszervezik mind az írásbeli mind a szóbeli felvételi vizsgákat.

Milyen nyelvhasználati jogaink vannak a szerbiai egyetemeken?

Habár a Felsőoktatásról szóló törvény a szerb nyelvet határozza meg az egyetemi oktatás tannyelveként, a felsőoktatási intézmények **alapszabályukban** engedélyezhetik a kisebbségi nyelvű oktatást (bizonyos tantárgyakra vagy azok egy részére), vizsgázást, a diplomamunka kidolgozását és nyilvános megvédését.

Tehát a jogi alap adott, csak az egyetemeknek kellene lépni ez ügyben. Az Újvidéki Egyetem karain, amennyiben a jelentkező kéri, a Vajdaság AT területén hivatalos használatban lévő nyelvek egyikén is tehet **felvételi vizsgát**. A kezdetekkor még sok volt a panasz a tesztek fordítására, de mára ez a folyamat is zökkenőmentesnek bizonyul.

A fentiek azonban nem változtatnak azon a tényen, hogy a nyilvántartásokat és azok alapján az okiratokat, mint például a diplomát csak szerb nyelven, cirill (kivételes esetekben latin) írásmóddal lehet vezetni/kiadni.

A Magyar Nemzeti Tanács 2010-2016 időszakra vonatkozó oktatásfejlesztési stratégiájának egyik fő eleme a magyar diákok számának növelése a szerbiai egyetemeken. E célból az MNT ösztöndíjprogramot hozott létre, amely már a 2011/2012-es tanévtől nem visszatérítendő anyagi támogatásban részesítené az állami költségre bejutott magyar hallgatókat a hazai felsőoktatási intézményekben. A részleteket az osztondij.mnt.org.rs weboldalon találják.

VI. Perrendtartás, büntető-, szabálysértési-, közigazgatási eljárás és a magyar nyelv

Amikor bírósági eljárásról beszélünk, a peres (pl. kártérítési), nem peres (pl. örökbefogadási, hagyatéki), büntető- (ehhez nem kell semmit hozzáfűzni) és szabálysértési (pl. ittas vezetés) eljárásokra gondolunk. Habár a közigazgatási eljárás nem bíró előtt zajlik, ugyanazok a nyelvhasználati jogok illetik meg a magyar felet, mint a következőkben taglalt bírósági eljárások esetében.

Kérhetem-e, hogy magyar nyelven folyjon az elsőfokú bírósági eljárás?

Törvény szerint a szerb nyelv vagy az a kisebbségi nyelv, amely hivatalos használatban van az adott bíróság székhelye szerinti községben, lehet az eljárás nyelve. Ez a kérdés azonban megint a részarányos foglalkoztatástól függ: van-e magyar bíró, magyar jegyzőkönyvvezető, szakértő stb., mivel nélkülük nincs lehetőség e törvény adta jogunk gyakorlati megvalósulására.

Ha több, különböző anyanyelvű fél van az eljárásban, meg kell egyezniük az eljárás nyelvéről. Amennyiben nem születik megállapodás, az eljárást vezető szerv dönt, és a határozathozatalig az eljárás szerb nyelven folyik.

17 |

MEGTÖRTÉNT

A bíróságok szervezeteiről szóló 2009-es évi törvény átszervezte a bíróságok és ügyészségek helyét és helyzetét Szerbiában. Ennek következtében Vajdaság területén több (nagy számban magyar lakosú) önkormányzatban is megszűntek a községi bíróságok (úgy mint Adán, Topolyán, Óbecsén, Magyarkanizsán, Törökbecsén, Zentán, Temerinben). Így ma csak Szabadkán, Zomborban, Újvidéken, Nagybecskerekén, Pancsován, Mitrovicán, Nagyikindán és Versecen vannak bíróságok, e két utóbbiban csak alapfokú, a többiben mind alapfokú, mind felsőbíróság működik.

Mi a következménye annak, ha magyar nyelven folyik a bírósági eljárás?

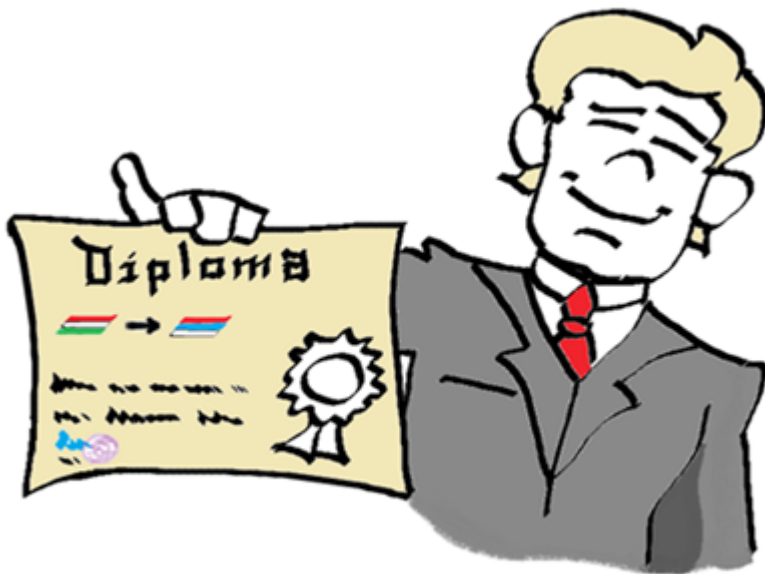
Mindenféle városi legendák keringenek erről a kérdéstről, és nem tagadhatjuk, hogy sok közülük igaz is. Időigényes folyamat, amíg találnak magyar bírót vagy lefordítják az eljárás során jelentkező/keletkező dokumentumokat magyar

nyelvre. Sokszor az együttműködésre való hajlandóság sem túl nagy, hiszen minden ilyen esetben úgy a jegyzőkönyv, mint a határozatok kötelezően kétnyelvűek (fontos viszont megjegyezni, hogy minden fordításból eredő költséget a bíróságnak kell fedeznie).

Ha azonban meg sem próbáljuk, nem várhatjuk el, hogy a jövőben a törvényalkotó figyelembe vegye a magyarok ilyen jellegű igényeit, hiszen papíron úgy tűnik, hogy ez az igény valójában nem is létezik.

Ha nem magyarul folyik az eljárás, akkor is használhatom az anyanyelvem a bíró előtt?

Ha a bíróság székhelye szerinti községben nincs hivatalos használatban a magyar nyelv, vagy a döntés értelmében az eljárás szerb nyelven folyik, az ügyfélnek akkor is joga van tolmácsolásnak. Ez a jog magába foglalja a tárgyaláson lezajló élő kommunikációnak (az ügyfél, bíró és többi résztvevő közti párbeszédnek) és a bizonyítékként szolgáló közokiratoknak tolmács általi szóbeli fordítását. A bíró köteles még a tárgyalás elején tájékoztatni a felet erről, és jegyzőkönyvbe venni, hogy él-e ezzel a joggal.

Ki lehet állandó bírósági tolmács?

A Vajdaság AT területén levő bíróságok elnökei a Tartományi Oktatási, Közigazgatási és Nemzeti Közösségi Titkárságnak nyújtják be igényüket az állandó bírósági tolmácsok kinevezésére vonatkozó hirdetmény kiírására.

Az állami hivatalnokokra vonatkozó egyéb szabályok mellett bírósági tolmács lehet az a személy, aki ismeri mind a forrás- mind a célnyelv jogi terminológiáját (tehát amiről fordít, illetve amire fordít), legalább öt éves tapasztalata van fordítási teendőkben, és az adott idegen nyelvből felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Amennyiben egyetemi diplomáját nem idegen nyelvből szerezte, akkor a fent említett titkárság által lebonyolított nyelvi tudásfelmérésen kell teljesítenie. A bírósági tolmácsok amellet, hogy a bírósági eljárásokon felmerülő nyelvi akadályok leküzdése végett a kimondott szavakat fordítják, a dokumentumok hivatalos írásbeli fordítását is végezhetik.

A bírósági tolmácsok jegyzékét Vajdaság területén a

*<http://www.puma.vojvodina.gov.rs/tumaci.php?&PHPSESSID=4neg75r6p1ekp58afüot1bt2>
honlapon tekinthetik meg.*

Ki fizeti a bírósági tolmács költségeit?

19 |

Amennyiben az eljárás során a bíró vagy egyéb eljáró szerv tolmácsot rendel az ügyfél mellé, a fordítás költségei mindig az eljáró szervezet/bíróságot terhelik. Természetesen ettől különbözik az az eset, amikor magánszemélyek eljáráson kívül keresik meg a tolmácsot egyéb hivatalos fordítások elvégzésére.

MEGTÖRTÉNT

Adásvételkor, örökléskor az ingatlan új tulajdonosának bejegyzéséhez, közigazgatási eljárás keretében, szükséges mellékelni az adásvételi szerződést, melyet az eljáró szerv köteles elfogadni magyar nyelven is, ha a magyar nyelv hivatalos használatban van az önkormányzat területén. Mivel az ingatlanok nyilvántartásba vételét szabályozó törvény úgy rendelkezik, hogy az idegen nyelven írt dokumentumot hivatalos szerb nyelvű fordításban kell mellékelni, a konkrét esetben elutasították a magyar nyelvű szerződést, mondván, hogy idegen nyelven íródott. Azonban a magyar nyelvet sosem lehet idegen nyelvnek tekinteni azokban az önkormányzatokban, ahol az hivatalos használatban van. Ilyen esetekben nem követelhetik meg, hogy csatoljuk a hivatalos fordítást, mert ez, ha szükség van rá, csak az eljáró szervet terheli, nem pedig az ügyfelet.

**ZAKON O PARNIČNOM
POSTUPKU**
(“Sl. glasnik RS”, 128/2004, 111/2009)
Član 97

Pozivi, odluke i druga sudska pismena upućuju se strankama i drugim učesnicima u postupku na srpskom jeziku.

Ako je u sudu u službenoj upotrebi i neki od jezika nacionalnih manjina, sud će na tom jeziku dostavljati sudska pismena onim strankama i učesnicima u postupku koji su pripadnici te nacionalne manjine i u postupku se služe tim jezikom

**PERRENDTARTÁSRÓL SZÓLÓ
TÖRVÉNY**
(SZK Hivatalos Közlönye, 2004/128, 2009/111)
97. szakasz

A perbehívásokat, határozatokat és egyéb bírósági iratokat szerb nyelven küldik a feleknek és az eljárás más résztvevőinek.

Amennyiben a bíróságon hivatalos használatban van valamelyik nemzeti kisebbségi nyelv is, a bíró azon feleknek küldi a bírósági iratokat az adott nyelven, akik az adott nemzeti kisebbséghez tartoznak, és az eljárásban használják azt a nyelvet.

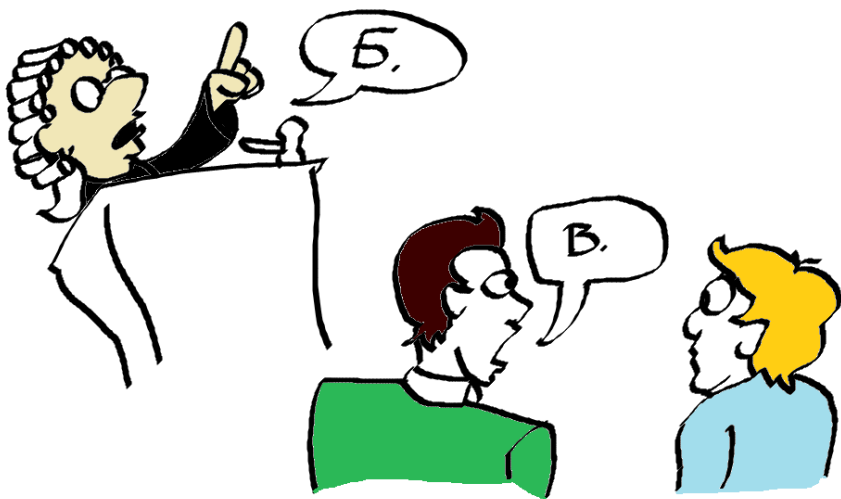
20

A fellebbezési (másodfokú) eljárás során milyen nyelvhasználati jogaink vannak?

Mivel a másodfokú eljárás során az adott ügy dokumentumai alapján dönt a bíróság, és nincs semmilyen közvetlen kommunikáció a féllel, nincs szükség tolmácsra sem. A másodfokú eljárás mindig szerb nyelven folyik, **azonban** a félnek joga van magyar nyelven benyújtani a fellebbezést, illetve kérheti a jegyzőkönyv és a határozatok fordítását.

A helyes magyar szakterminológia kialakítása és későbbi egyszerűbb használata okán, valamint a magyar nyelvű eljárások igényes nyelvi hátterének biztosítása céljából a Magyar Nemzeti Tanács és a magyarországi Bethlen Gábor Alap támogatásával a Forum Könyvkiadó gondozásában 2012-ben megjelent Orosz János Szerb-magyar/magyar-szerb jogi és közigazgatási szótára.

A szótár megvásárolható az alábbi linken található üzletekben <http://www.mnt.org.rs/598-Jogi-es-kozigazgatasi-szotar>.

A közjegyző kiadhat közjegyzői okiratot magyar nyelven?

A 2011-es közjegyzőségről szóló törvény értelmében a közjegyző szerb nyelven cirill írásmóddal állít ki közjegyzői okiratot. Azokban az önkormányzatokban azonban, ahol hivatalos használatban van a magyar nyelv, az ügyfél kérésére magyar nyelven is kiadhatóak az említett dokumentumok, de akár szerb és magyar nyelven egyszerre. Ezért közjegyzőnek csak az a személy választható, aki ismeri a hivatalos használatban lévő magyar nyelvet (vagy esetleg együttműködési megállapodást írt alá egy bírósági tolmáccsal).

21 |

A magyarországi ítélet Szerbiában történő elismertetésekor le kell fordíttatni a magyar nyelvű döntést?

Amennyiben a bíróság székhelye szerinti községben hivatalos használatban van a magyar nyelv, a magyarországi döntéseket nem kell szerbre fordíttatni. Ebből ritkán adódik probléma, de fontos megemlíteni az esetleges költségek elkerülése végett.

VII. Névhasználat

Mindenkinek joga van a saját anyanyelvén, annak helyesírása szerint használni a család- és az utónevét. Az illetékes anyakönyvvezető köteles tájékoztatni a szülőket a gyermek e jogáról.

PORODIČNI ZAKON
(“Sl. glasnik RS”, 18/2005)

Ime deteta
Član 344

(1) *Ime deteta određuju roditelji.*

(2) *Roditelji imaju pravo da se ime deteta upiše u matičnu knjigu rođenih i na maternjem jeziku i pismu jednog ili oba roditelja.*

CSALÁDJOGI TÖRVÉNY
(SZK Hivatalos Közlönye, 2005/18)

A gyermek utóneve
344. szakasz

(1) *A gyermek utónevét szülei határozzák meg.*

(2) *A szülőknek joguk van arra, hogy a gyermek utónevét a születési anyakönyvbe valamelyik vagy mindkét szülő anyanyelvén is bejegyeztessék.*

Mit jelent a szerbül anyakönyvezett név magyar helyesírás szerinti módosítása?

22

Ha a nevét szerb nyelven anyakönyvezték, kérelmezheti a névváltoztatást - pontosabban nevének magyar nyelvű bejegyzését (pl. Селеша Беше helyett Szöllősy Győző) – és az eljárásra vonatkozó részletes tájékoztatást abban az anyakönyvi hivatalban, ahol a bejegyzés történt. Ez különösen fontos, hiszen minden anyakönyvi kivonat olyan formában tartalmazza a nevet, ahogyan azt eredetileg az anyakönyvbe beírták. Amennyiben az előírt névváltoztatási eljárást nem folytatják le, még ha valaki a magyar nemzeti közösség tagja is, nem használhatja a nevét saját nyelvén a hivatalos érintkezésben.

Miért fontos, hogy magyar helyesírás szerint és magyar nyelven legyen a név bejegyezve az anyakönyvbe?

Minden hivatalos személyes dokumentumot, többek között, az anyakönyvi kivonat alapján állítanak ki, és így az útlevél, személyi igazolvány, vezetői engedély stb. csak olyan formában tartalmazhatja a személyes adatokat – így a nevet is –, ahogyan azok az anyakönyvben, és az alapján az anyakönyvi kivonatban megjelennek.

Amennyiben megváltoztatta a családi nevét vagy/és keresztnévét, ezt követően hivatalos iratait is le kell cserélnie, és a változást a hivatalokba be kell jelentenie! Ezért érdemes a névmódosítást az egyébként is esedékes okmánycsere előttre időzíteni.

VIII. Nemzeti szimbólumok

Mikor és hol lehet kitenni Magyarország hivatalos zászlóját?

Rendszerint a két állam (Szerbia és Magyarország) közötti diplomáciai események alkalmával lehet kitenni a magyarországi zászlót illetve címert, azonban mindezek mellett kötelezően ki kell tűzni a szerb nemzeti szimbólumokat is (A Szerb Köztársaság címerének, zászlójának és himnuszának kinézetéről és használatáról szóló törvény, 8.

szakasz, SZK Hivatalos Közlönye, 2009/36. szám).

Van-e a vajdasági magyaroknak saját zászlójuk?

Kevesen tudják, hogy a vajdasági magyaroknak vannak saját nemzeti jelképei, amelyek különböznek az anyaországiakétól. A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló törvény rendelkezései ugyanis tiltják más ország zászlójának használatát

Szerbiában élő nemzeti kisebbség által. Vagyis „a szimbólum és jelkép nem lehet azonos más ország szimbólumaival és jelképeivel.” Így a vajdasági magyarok zászlója is piros-fehér-zöld alapú, de közepén a magyar címerrel (mely nem része Magyarország hivatalos zászlájának).

A vajdasági magyarság jeles napjai: a magyar kultúra napja (január 22.), az anyanyelvi világnap (február 21.), a magyar sajtó napja (március 15.), a vajdasági magyar könyv és olvasás napja (március 29.), a magyar költészet napja (április 11.), a táncművészet világnapja (április 29.), az Európa-nap (május 9.), a Nemzeti Összetartozás napja (június 4.), a vajdasági magyar irodalom napja (július 27.), a magyar dráma napja (szeptember 21.), a vajdasági magyar mozgókép napja (október 13.) a délvidéki magyar színhátság napja (október 29.), a magyar tudomány napja (november 3.), a magyar közoktatás napja (november 22.), a kisebbségek világnapja (december 18.).

MEGTÖRTÉNT

Egy kis bánáti falu minden évben nagy búcsút rendez, amikor a helység apraja-nagyja az utcára vonul. Ez egy több évtizedes hagyomány, amikor a magyar zászlók is előkerülnek, mind a magyarországi, mind a vajdasági magyar lobogó.

Szabad-e kifüggeszteni a vajdasági magyar lobogót a helyi közösség épületére?

Egy falu búcsúja nyilvánvalóan nem tekinthető a vajdasági magyar közösség széleskörű nemzeti ünnepének. Még 2005-ben, a korábbi összetételű MNT idején született meg a döntés a vajdasági magyarok nemzeti ünnepeiről, amelyek alkalmával hivatalosan kitűzhetőek a vajdasági magyar kisebbség nemzeti szimbólumai. Ez az MNT határozat szerint, amelyet egy minisztériumi határozat is megerősített (A Szerb Köztársaság magyar nemzeti kisebbségének nemzeti szimbólumának és ünnepeinek megerősítéséről szóló határozat, SZK Hivatalos Közlönye, 2006/23), a vajdasági magyar nemzeti szimbólumok kifüggesztése a hagyományos szerbiai ünnepek mellett csupán három napra vonatkozik az évben: az 1848/49-es forradalom és szabadságharc napjára (**március 15.**), Szent István napjára (**augusztus 20.**) és az 1956-os forradalom kezdetének napjára (**október 23.**).

Kifüggeszthetem a magyar zászlót a házamra?

ZAKON O ZAŠTITI PRAVA I SLOBODA NACIONALNIH MANJINA

(“Sl. list SRJ”, br. 11/2002, “Sl. list SCG”,
br. 1/2003 - Ustavna povelja i “Sl. glasnik
RS”, br. 72/2009)

Upotreba nacionalnih simbola Član16.

Simboli i znamenja nacionalnih manjina se mogu službeno isticati tokom državnih praznika ipraznika nacionalne manjine na zgradama i u prostorijama lokalnih organa i organizacija sa javnim ovlašćenjima na područjima na kojima je jezik nacionalne manjine u službenoj upotrebi.

Uz znamenja i simbole nacionalne manjine, pri službenoj upotrebi iz stava 2. ovog člana, obavezno se ističu znamenja i simboli Savezne Republike Jugoslavije, odnosno republike članice.

A NEMZETI KISEBBSÉGEK JOGAINAK ÉS SZABADSÁGJOGAINAK VÉDELMEÉRŐL SZÓLÓ TÖRVÉNY

(JSZK Hivatalos Lapja 2002/11, Szerbia
és Montenegró Hivatalos Lapja 2003/1 –
Alkotmányos Alapokmány és SZK Hivatalos
Közlönye 2009/72)

A nemzeti szimbólumok használata 16.cikk

Azokon a területeken, amelyeken nemzeti kisebbségi nyelv hivatalos használatban van, a nemzeti kisebbség szimbólumai és jelképei az állami ünnepeken és a nemzeti kisebbség ünnepein hivatalosan kitűzhetők s közhatalmi jogosítvánnyal felruházott szervek és szervezetek épületein és helyiségeiben.

A nemzeti kisebbségek nemzeti szimbólumainak és jelképeinek a 2. bekezdésben említett hivatalos használata esetén kötelezően ki kell tűzni a JSZK, illetve a tagköztársaság szimbólumait és jeleit is.

25 |

Habár megfontolandó lépés lenne, jelenleg semmilyen törvény vagy más jogszabály nem tiltja, ha valaki a nemzeti identitását ily módon is ki szeretné fejezni akár a magyarországi, akár a vajdasági magyar zászlóról legyen is szó. A szabályozás csak a hivatalos szervek/szervezetek zászlóhasználatáról szól, illetve büntető rendelkezéseket tartalmaz 50000-500000 dinár közötti értékben, azon jogi személyekre vonatkozóan, amelyek nem függesztik ki a külföldi zászló mellé a szerbiait.

A vajdasági magyarság emléknapi az aradi vértanúk (október 6.) és Mindenszentek napja (november 1.).

IX. A jogsértések következményei

Milyen esetekben sújtható pénzbírsággal, ha magyarul beszélek vagy írok?

Magánszemély nem büntethető, ha bárhol bármilyen formában az anyanyelvét használja, azonban ez nem menti fel az alól, hogy betartsa az egyéb, nyelvhasználatra vonatkozó törvényes rendelkezéseket.

HIVATALOS NYELV- ÉS ÍRÁSHASZNÁLATRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY

24. szakasz

Gazdasági vétség miatt 20 000-től 1 000 000 dinárig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő a vállalat, intézmény vagy más jogi személy, ha a cégtáblát a jelen törvény 20. szakaszával ellentétben tűzi ki, illetve írja ki.

A jelen szakasz 1. bekezdésében említett gazdasági vétség miatt 4000-től 70 000 dinárig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő a jogi személy felelős személye is.

25. szakasz

Szabálysértés miatt 10 000-től 250 000 dinárig terjedő pénzbírsággal büntetendő a nem jogi személy üzlettulajdonos, ha a cégtáblát a jelen törvény 20. szakaszának rendelkezéseivel ellentétben írja ki, illetve tűzi ki.

26. szakasz

Szabálysértés miatt 1000-től 25 000 dinárig terjedő pénzbírsággal büntetendő a közmegbízást végző szerv -, illetve szervezet felelős személye, ha a szerv, illetve szervezet nevét a jelen törvény 19. szakaszával ellentétben írja ki.

Kihez fordulhatok panasszal, amennyiben a községi, tartományi, állami szervek, hivatalnokok e kiadványban leírt jogok bármelyikét megsértették?

Magyar Nemzeti Tanács Közigazgatási Hivatala

Az MNT eszközszerrendszere a magyarokat megillető jogok érvényesítésére elég szerteágazó. Eljárást indíthat akár a saját, akár a sértett nevében, illetve egyéb kezdeményezéseket tehet (felszólítás, állásfoglalás, figyelmeztetés) az illetékes vagy a jogsértő szervek felé. A legfontosabb, hogy a Tanács Közigazgatási Hivatalát haladéktalanul értesítsék a jogsértésről.

**Magyar Nemzeti Tanács,
Szabadka, Ago Mamužić
u. 11/II., Tel/fax:
024 524 534,
E-mail: office@mnt.org.rs
Web: www.mnt.org.rs**

NEMZETI KISEBBSÉGEK NEMZETI TANÁCSAIRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY *(SZK Hivatalos Közlönye, 2009/72)*

10. szakasz

A Nemzeti Tanács...

12) eljárást indít az Alkotmánybíróság, a polgári jogvédő, a tartományi és a helyi ombudsman, valamint más hatáskörrel rendelkező szervek előtt, amikor megítélése szerint a nemzeti kisebbségekhez tartozóknak az Alkotmányban és törvényben szavatolt jogainak és szabadságjogainak megsértésére került sor;

13) a nemzeti kisebbséghez tartozó nevében megindítja a jelen szakasz 12) pontjában foglalt eljárást előzőleg megszerzett írásos meghatalmazás alapján.

Polgári jogvédő (köztársasági ombudsman)

A polgári jogvédő akár panaszok alapján, akár saját kezdeményezésre vizsgálja meg, hogy az adott közigazgatási (községi, tartományi, állami) szerv/hivatalnok korrekttül (tehát törvényesen és helyesen) járt-e el, amikor a Szerb Köztársaság valamely jogszabálya alapján az Ön jogairól, kötelezettségeiről vagy egyéb érdekeiről döntött.

**Polgári Jogvédő - Zaštitnik
građana
Belgrad, Deligradska u. 16.
Tel: 011/2068-100
– Fax: 011/2068-182
E-mail: zastitnik@zastitnik.rs
Web: www.zastitnik.rs**

Az ombudsman nem ügyvéd, nem képviseli az állampolgárt, és nem is léphet fel, ha a jogsértést magánszemély követte el. Nem rendelhet el vagy tilthat meg semmit, ajánlásainak nincs kötelező ereje. Mégis minden bejelentés fontos, hiszen rámutat a problémákra és nyilvánosságot kaphatnak a sok esetben burkolt jogsértések.

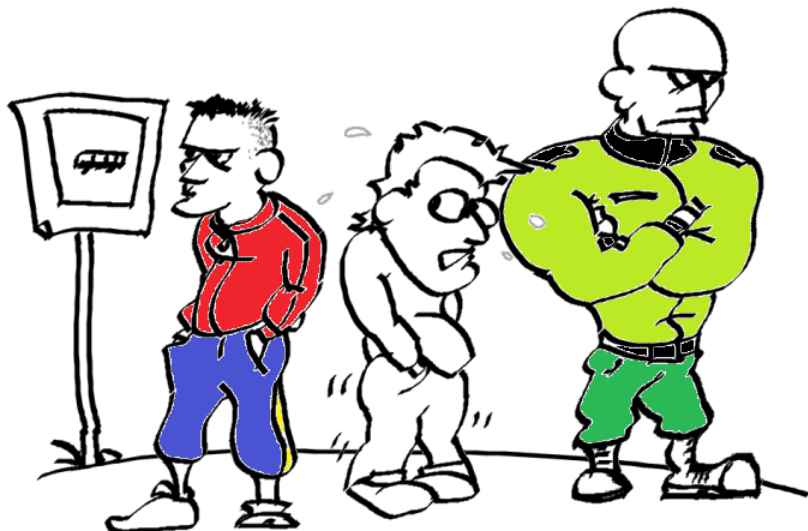
Tartományi Ombudsman

A Tartományi Ombudsman akkor nyújthat segítséget, amikor a tartományi és a községi közigazgatási szervek nem tartják tiszteletben az előírt eljárást vagy indokolatlanul hosszú ideig folytatják azt, tévesen alkalmazzák a törvényeket és egyéb jogszabályokat az ügyfél kárára, nem hajtják végre a meghozott határozatokat, megtagadják a kért információkat, stb.

**A tartományi ombudsman részére –
„Za pokrajinskog ombudmana”
Újvidék, Mihajlo Pupin sugárút 16.
Tel: 021/487-4144, 021/487-4144,
Fax: 021/487-4158
E-mail: office@ombudsmanapv.org,
ombudsman.apv@neobee.net
Web: www.ombudsmanapv.org**

Ombudsmani hivatalok a helyi önkormányzatokban

Jelenleg Vajdaság területén Szabadkán, Nagybecskereken, Topolyán, Óbecsén és Zomborban van helyi ombudsman iroda, amelyek helyzetét és feladatköreit a helyi önkormányzat alapszabálya és egyéb általános jogi aktusai részletezik. Az ombudsman feladata, hogy ellenőrizze az állampolgárok jogainak tiszteletben tartását, megállapítsa a jogsértéseket a községi szervek és közszolgálatok munkája, döntéshozatala során, amennyiben az eljárás az adott község/város jogszabálya alá esik. (Helyi önkormányzatokról szóló törvény 97. szakasz, SZK Hivatalos Közlönye, 2007/129)

Milyen jogsértésekkel fordulnak leggyakrabban a Magyar Nemzeti Tanácshoz?

A Magyar Nemzeti Tanács általában meghatalmazás alapján indít eljárást az ombudsman előtt a sértett nevében. Leginkább a névhasználat megsértésére vonatkoznak a panaszok: habár magyarul szerepel valaki neve az anyakönyvben, szerbül írják be az igazolványába, útlevelebe, vezetői engedélyébe. Szintén előfordul, hogy kétnyelvű (tehát szerb-magyar) nyomtatványon kérik a személyi igazolványt, de végül csak egynyelvűt kapnak kézhez. Ilyen esetekben javasoljuk, hogy már a befizetőlapra írják rá, hogy kétnyelvű igazolványt igényelnek. De ugyanúgy bejelentések alapján felügyeleti eljárást kezdeményeztünk több ízben, ha a helységnévtábláról hiányzik a település magyar nyelvű elnevezése.

A Magyar Nemzeti Tanács több azonos tárgyú panasz esetében kéri bizonyos jogszabályok megváltoztatását, mert azok, rendszerint, a kisebbségi jogokba ütköznek. Ilyen eset az anyakönyvi kivonatok csak szerb nyelvű kitöltési gyakorlata, a vagyon-visszaszármaztatási kérelem vagy éppen az adóbevallások nyomtatványainak kizárólag szerb nyelven elérhető változata. A 2011-es népszámlálás során hasonló indíttatásból javasoltuk, hogy a kérdezőbiztosok kötelezően kétnyelvűek legyenek a magyarlakta településeken.

A bejelentett jogsértések nagy százalékában a panaszos javára zárult az eljárás. Ehhez azonban fontos minden, e kiadványban is megtalálható jogunk megsértése esetében késlekedés nélkül a Magyar Nemzeti Tanácshoz fordulni.

X. Utószó

A Magyar Nemzeti Tanács célja, hogy törvényes lehetőségein belül ösztönözze a vajdasági magyarság felemelkedését, és a szülőföldön magyarként való megmaradását. Ez elsősorban azon múlik, hogy fenntartjuk-e a magyar nyelvet magunk között és a környezetünkben.

Ha tudjuk, hogy milyen jogaink vannak, akkor nyugodtan és magabiztosan kérhetjük ezeknek a betartását (akkor is, ha egy tisztségviselő talán nem ismeri kellőképpen, vagy nem is igyekszik megismerni a kisebbségi nyelvhasználatra vonatkozó jogokat). Az sem ritka, hogy tudatában vagyunk ugyan a jogainknak, de nem ismerjük azokat a jogszabályokat, amelyekre hivatkozva érvényesíthetnénk őket. E kiadvány a teljesség igénye nélkül, könnyen követhető és érthető formában térképezte fel azokat az eseteket, amelyek a mindennapi ügyintézés során felmerülhetnek. Más szóval, rámutat arra, hogy pontosan mikor és milyen helyzetekben kérhetünk magyar nyelvű ügyintézés, magyar nyelvű dokumentumot. Ezért vigye magával ezt a tájékoztatót, és ha nehézségek merülnek fel, használja bátran jogai védelme és érvényesítése céljából!

Szeretnénk szólni arról az előítéletről is, mely szerint a magyar nyelvű ügyintézés hosszadalmasnak, drágábbnak tűnik. Lehet, hogy van egy-két rossz tapasztalat, de ezeket nem általánosíthatjuk. Gyakran éppen a magyar nyelvű eljárás az egyenes út a cél felé. Tudni kell azt is, hogy aki egyszer kiáll azért, hogy magyarul írják a nevét egy okmányba, vagy magyarul folyjon egy eljárás, az egész bizonyosan tett valamit a közösség érdekében is. Minél többen élünk nyelvi jogainkkal, annál természetesebb és gördülékenyebb lesz a magyar nyelv használata, minél többen élünk nyelvi jogainkkal, annál könnyebb lesz mindnyájunk számára magyarnak lenni!

A Magyar Nemzeti Tanács 2011 decemberében fogadta el középtávú fejlesztési stratégiáját a hivatalos nyelvhasználat területén. A stratégiai dokumentum célja, hogy egy átfogó helyzetelemzés alapján, mely magába foglalja a 70-es évektől kezdve egészen napjainkig a különböző jelentések, jogszabályok és adatait és az azok alapján levonható konklúziókat, valós képet adjon a magyar nyelv hivatalos használatára vonatkozó jelenlegi lehetőségekről, valamint reális célokat tűzzön mind a Magyar Nemzeti Tanács mind az egész közösségünk elé a magyar nyelv tekintélyének növelésében a hivatalos kommunikáció során.

A dokumentumot a <http://www.mnt.org.rs/450-NYELVHASZNALATI-STRATEGIA> linken tekinthetik meg.

Tartalom

I. Miért készült ez a kiadvány?

1

II. A hivatalos nyelvhasználatról általában

2

III. A magyar nyelv a községi, tartományi, állami szervek munkájában

4

IV. Település, utca, tér, településrész, közúti jelek, nyilvános figyelmeztetések magyarul

9

V. Az oktatásról kicsit másképpen...

12

31 |

VI. Perrendtartás, büntető-, szabálysértési-, közigazgatási eljárás és a magyar nyelv

17

VII. Névhasználat

22

VII. Nemzeti szimbólumok

23

IX. A jogsértések következményei

26

X. Utószó

30

Nyelvi jogaink Szerbiában - Anyanyelv- használati útmutató

Szöveg:

Beretka Katinka,
az MNT hivatalos nyelvhasználattal megbízott tanácsosa

Lektor:

Takács Izabella

Címoldal:

Léphaft Pál

Rajzok:

Ifj. Hadzsy János

Tördelőszerkesztő:

Vanger László

Médiapartnerek:

Magyar Szó

Hét nap

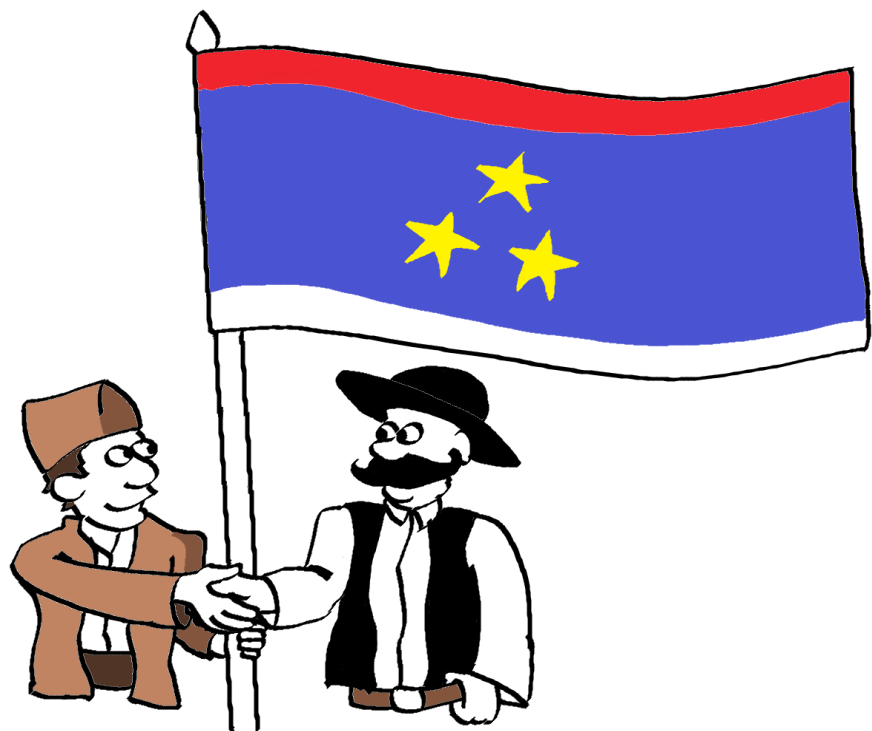
Nyomtatja:

Magyar Szó Lapkiadó Kft.

Felelős kiadó:

Magyar Nemzeti Tanács,
Ago Mamužić u. 11/II, Szabadka, Szerbia

Kiadványunk a 2011. június 1-ei jogállapotot tükrözi.

„Otthon vagy? Hol vagy ‘otthon’? Csak a nyelvben.”
(Márai Sándor)

